

NĚMECKÝ KOMBINOVANÝ MODEL V RÁMCI REFORMY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY

GERMAN COMBINED MODEL UNDER THE TERMS OF CAP REFORM

Karel Tomšík

Anotace:

Německo přijalo tzv. kombinovaný model reformované společné zemědělské politiky. Tento model umožňuje rozdělení přímých plateb na podnikově individuální část a část tzv. regionalizované platby vycházející z regionálních průměrů. Německé zemědělství bude podle tohoto systému přecházet k systému jednotné platby do roku 2013.

Klíčová slova:

Společná zemědělská politika, kombinovaný model, platby, decoupling

Summary:

Germany has adopted a combined model within the reform of the Common Agricultural Policy. This model enables to divide direct payments into farm individual part, and regionalized payments reflecting regional average. German agriculture will use this kind of support as a transition period to single area payments system which comes into force in 2013.

Key words:

Common agricultural policy, combined model, payments, decoupling

ÚVOD - CÍL

V červnu 2003 se ministři členských zemí EU za účasti ministrů tehdejších kandidátských zemí dohodli na reformě Společné zemědělské politiky, která vyplynula z rozšíření agendy střednědobé zprávy a přerostla v zásadní reformu. Výrazným rysem této reformy je vedle dalších opatření i odstranění vazby podpor na zemědělskou produkci, tzv. decoupling, zavedením jednotné platby na podnik. V praxi to bude znamenat, že zemědělský výrobce bude v budoucnosti dostávat pouze jednu platbu, která bude vycházet z plateb poskytnutých v referenčním období let 2000-2002. Jednotná platba může být diferencovaná na regionálním základě. To umožní, že se zemědělci budou sami rozhodovat o zaměření své činnosti. Mělo by tak dojít k jejich pružnější reakci na poptávku na trhu a tím k výrobě v množství a kvalitě, jež požaduje trh. Komise ve svém návrhu reformy z ledna 2003 usilovala o maximální přesunutí přímých plateb do jednotné platby. Členské státy však projevily obavy, že by při přechodu na jednotnou platbu mohlo dojít k nežádoucím a nepředvídatelným změnám v dosavadní struktuře výroby, nebo dokonce k opouštění půdy v některých citlivých oblastech. Spolková republika Německo v tomto směru zavádí tzv. kombinovaný model, který má zmírnit jednorázové výkyvy při zavádění jednotné platby a umožnit tak podnikům plynulejší přechod do nových podmínek.

METODY - VÝSLEDKY

Podstata kombinovaného modelu

Realizace oddělení plateb od produkce byla německým Bundestagem uzákoněna teprve v červenci roku 2004. Jako sporný bod se ukázal právě kombinovaný model, k němuž Německo přistoupilo, především podmínky, za nichž bude transformován do čistě regionálního modelu.

Podstata kombinovaného modelu spočívá v tom, že část přímých plateb bude podnikům přidělována podle regionálních složek na jednotku plochy a část na podnikově individuální bázi. Tento model tedy umožní, aby jednotná platba na podnik byla ovlivněna jak regionalizovanými, tak podnikově individuálními komponentami.

Předpokladem pro zavedení kombinovaného modelu je oddělení plateb od produkce. K tomu v Německu dochází s malými výjimkami rokem 2005. Do systému decouplingu jsou zařazeny rovněž mléčné premie. U škrabových brambor zůstane 60% přímých plateb vázáno na produkci a budou poskytovány přímo výrobcům. U chmele zůstane vázáno 25% úrovně premii, která bude vyplácena výrobním družstvům. U tabáku nastane decoupling teprve v roce 2006, odděleno bude v první fázi 40% plateb.

Regionalizované složky

Regionalizovaná část platby obsažená v kombinovaném modelu se skládá z komponenty pro ornou půdu a komponenty pro trvalé travní porosty. V celoněmeckém průměru bude tato platba činit přibližně 301 eur/ha orné půdy a 79 eur/ha TTP. Přehled průměrných regionalizovaných plateb pro jednotlivé regiony je uveden v tabulce č. 1. Tyto platby budou rozděleny zemědělcům podle žádostí, které se budou vztahovat k roku 2005 a pro každý region bude vypočítán poměr mezi premii na ornou půdu a premii pro trvalé travní porosty. Spolkové země mohou tento poměr přizpůsobit v rozmezí $\pm 0,15$.

Každá spolková země tvoří jeden region pro přidělování plateb (s výjimkou městských států Hamburk, Brémy a Berlín, které se přiřazují k sousedící spolkové zemi). Před zavedením jednotné platby na podnik proběhne částečné přerozdělení přímých plateb mezi regiony. Regiony dostanou 35% původních přímých plateb podle obecného klíče vycházejícího z plošné výměry, 65% pak na bázi skutečných přímých plateb realizovaných v období let 2000 – 2002. Tímto přerozdělením ztratí relativně nejvíce Šlesvicko Holštýnsko, a to 17,6 mil. eur (-4,6%), Bavorsko 24,6 mil. eur, v jeho případě je to ale jen -1,9%. Naopak nejvíce si polepší Brandenbursko zvýšením plateb o 24,6 mil. eur (+6,7%), relativně malé Sársko však nárůstem o 2,5 mil. eur zaznamená zvýšení plateb o 14,3%. Podnikově individuální komponenty (jako např. mléčné premie) nebudou tímto přerozdělením dotčeny.

Kombinovaný model tedy část přímých plateb rozděluje podle průměrné regionalizované sazby na ornou půdu a na trvalé travní porosty. Regionalizovaná platba na ornou půdu bude stanovena z úrovně plateb na plodiny na orné půdě, osiva, 75% oddělených plateb na škrabové brambory a oddělené části plateb pro chmel. Regionalizovaná platba na trvalé travní porosty bude determinována porážkovou premii, národními vyrovnávacími příspěvky na skot a 50% extenzifikačních příplatků.

Tab. 1: Regionalizované komponenty v kombinovaném modelu podle regionů (v eur/ha)

	Regionalizované platby v kombinovaném modelu		Předpokládané regionalizované platby po r. 2013
	Ø platba na o.p.	Ø platba na TTP	
Bádensko Württembersko	317	56	302
Bavorsko	299	89	340
Brandenburgsko/Berlín	274	70	293
Hesensko	327	47	302
Meklenbursko - Přední Pomořansko	316	61	322
Dolní Sasko/Brémy	259	102	326
Severní Porýní - Vestfálsko	283	111	347
Porýní - Falc	288	50	280
Sársko	296	57	265
Sasko	321	67	349
Sasko- Anhaltsko	337	53	341
Šlesvicko - Holštýnsko/Hamburk	324	85	360
Durynsko	338	61	345
Německo (průměr)	301	79	328

Zdroj: BMVEL

Podnikově individuální složky

Ostatní přímé platby budou do roku 2010 poskytovány podle individuálního podnikového měřítko. Budou vypláceny jako příplatek k položkám pro ornou půdu a trvalé travní porosty, ale nebudou se vztahovat na půdu uloženou do klidu. Regionalizované součásti prémie a podnikově individuální části se sjednotí do jednoho požadavku na platbu. V kombinovaném modelu se ve výchozí situaci tudíž projeví rozdílné nároky podniků na platbu na hektar. Teprve na konci plánovaného přechodného období bude dosaženo jednotného příspěvku na plochu.

Individuální podniková platba je vypočítávána z následujících referenčních dat:

- individuální podniková část založená na premiích pro zvířata, škrobové brambory, sušené krmivo a tabák vychází z referenční období let 2000 – 2002,
- individuální podniková prémie na mléko je vztažena ke stavu ke dni 31.3.2005.

Od roku 2010 začne docházet k postupnému vyrovnávání podnikových plateb daných kombinovaným modelem směrem k předpokládaným regionálně stanoveným platbám (viz. tab. 1). Toto vyrovnávání započne rokem 2010, kdy dojde k redukci původních plateb o 10% a v následujících letech redukce postoupí na úroveň 30%, 60%, k plnému vyrovnání pak dojde v roce 2013, kdy veškerá premiová práva budou mít jednotnou regionalizovanou hodnotu na jednotku plochy (hektar). Zejména zapracování premií na zvířata a mléko do tohoto přerozdělovacího mechanismu bylo předmětem diskusí, protože především intenzivní chovatelé skotu by byli předčasným přechodem na jednotnou platbu ekonomicky znevýhodněni. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto o možnosti uplatnění posunutí a zpomalení takového vyrovnávání.

Předpoklady pro uplatnění kombinovaného modelu

V kombinovaném modelu se nejprve vypočítají průměrné regionalizované sazby požadované pro rok 2005 na ornou půdu a TTP. K těmto regionalizovaným komponentám se připočtou podnikově individuální platby. Tyto platby se však nebudou rozdělovat na půdu uloženou do klidu.

Přístup k systému podnikových premií mají v Německu všichni zemědělci, kteří obhospodařují minimálně 0,3 ha. Aby vznikl nárok na platbu musí být prokázáno hospodaření k 15.5.2005, k aktivaci plateb musí být plochy obhospodařovány po dobu 10 měsíců. V Německu si toto období stanoví sami zemědělci. První možné období je tedy mezi 1.9.2004 – 30.6.2005, poslední mezi 30.4.2005 a 28.2.2006.

DISKUSE

Příklad kombinovaného modelu.

Výpočet platby na podnik v systému kombinovaného modelu může být znázorněn na následujícím příkladu. Zemědělský podnik (na úrovni průměrné celoněmecké regionalizované platby) s 50 ha orné půdy, 10 ha TTP, mléčnou kvótou 280.000 kg (prémie 3,55 ct/kg²⁰) a 10 kusy hovězího žíru (prémie 210 EUR/ks) bude pobírat platbu, která se vypočítá následujícím způsobem:

Regionalizované komponenty:

Regionalizovaná platba na ornou půdu:	$301 \text{ EUR/ha} \times 50 \text{ ha} = 15.050 \text{ EUR}$
Regionalizovaná platba na TTP	$79 \text{ EUR/ha} \times 10 \text{ ha} = 790 \text{ EUR}$

Podnikově individuální část:

Prémie na býky:	$10 \text{ ks} \times 210 \text{ EUR/ks} = 2.100 \text{ EUR}$
Mléčná premie:	$280.000 \text{ kg} \times 0,0355 \text{ EUR/kg} = 9.940 \text{ EUR}$

Platba na podnik tedy bude součtem jednotlivých komponent, tj.: 27.880 EUR

Platba na hektar se poté dopočítá následujícím způsobem:

Zůstaneme-li u celoněmeckého průměru, je minimální úroveň pro uložení půdy do klidu 8,39% (z výměry orné půdy). To tedy znamená, že uvedený podnik by musel uvést do klidu 4,2 ha ($50 \times 8,39\%$). Na ty se však podnikově individuální premie nevztahuje. Podnikově individuální premie ($2.100 + 9.940$) se tedy rozdělí na zbylých 55,8 ha (celková výměra podniku bez uložené půdy do klidu) a činí přibližně 215,8 eur/ha. Spolu se započítáním regionalizované premie potom bude situace vypadat následovně:

4,2 ha (uložení do klidu)	à 301 EUR/ha
45,8 ha orné půdy	à 516,8 EUR/ha ($301 + 215,8$)
10 ha TTP	à 294,8 EUR/ha ($79 + 215,8$)

ZÁVĚR

Z uvedeného příkladu je patrné, jak jednotlivé komponenty kombinovaného modelu mohou diferencovat platbu na podnik, zejména srovnáme – li stav během fungování kombinovaného modelu se situací po zavedení jednotné platby, která v celoněmeckém průměru bude přibližně 328 EUR/ ha. Podíl regionalizovaných a podnikově individuálních komponent ukazuje, že kombinovaný model umožní poměrně vysoké platby chovatelům

²⁰ Prémie 3,55 ct/kg bude platit od roku 2006, pro rok 2005 je ve výši 2,365 ct/kg.

skotu, kteří by jednorázovým přechodem na jednotnou platbu přišli nárazově o značnou část příjmů.

Kombinovaný model tedy přináší v rámci reformy Společné zemědělské politiky německým zemědělcům řadu předností. Předně zamezuje nárazové změně při zavádění nových pravidel Společné zemědělské politiky a umožňuje tak podnikům adaptovat se postupně na nové podmínky jednotných plateb. Systém kombinovaného modelu je poměrně transparentní a neodporuje ani ujednáním v rámci WTO. Očekává se rovněž, že podpoří větší orientaci zemědělců a trh a neměl by být administrativně příliš náročný.

Literatura:

Pascher, P. a kol.: Situationsbericht 2005, Andreas Hermes Akademie, Bonn 2004

Pascher, P. a kol.: Agrimente 2005, I.M.A., Bonn 2005

BMVEL: Agrarpolitischer Bericht der Bundesregierung 2005, BMVEL Berlin, 2005

Kontaktní adresa:

Ing. Karel Tomšík, Ph.D.

Katedra zemědělské ekonomiky

Provozně ekonomická fakulta

Česká zemědělská univerzita

Tel: 224 382 297

e-mail: tomsik@pef.czu.cz